

Моє рідне село

(Продовження. Поч. в №86).

Зауважу, що капличка ніколи не замикалась і дзвона ніхто не крав. Цю будівлю зруйнували в 1962 році місцеві атеїсти за вказівкою районного начальства.

За однією з версій капличку збудували запорізькі козаки над могилами трьох козацьких полковників, які були тяжко поранені в Берестецькій битві в 1652 році і померли при відступі запорожців на схід. Інша версія — про виникнення села — твердить, що навколишні землі належали якомусь панові, жителю Гощі. Цей пан розорився і продав землю багатію Квятковському, який купив ще й кріпаків у Тудорові (нині Федорівка) і переселив їх у Чудницю. Можливо, могилки є місцем поховання тих, перших поселенців.

Перша церква

З приходом радянської влади, у вересні 1939-го школу перевели у панський будинок. А через три роки, в 1942-му, в цій школі зробили церкву. Настоятелем церкви став учитель П.О.Герасимчук. Він мав дуже гарний голос. І храм був створений за його активною участю. Дяком був Максим Бенедюк. Перша в селі церква проіснувала до 1951 року. На той час вона могла ще використовуватись, але більшовицька влада «знайшла» причину закриття церкви: мовляв, будівля аварійна, отже небезпечна для перебування в ній людей. Активними церковними діячами тоді були староста Кірик Прищепа, а також Трохим Марчук, Павло Шевчук. А Максим Бенедюк ще довго виконував обов'язки дяка, біля нього згуртувались півтора десятка хористів. Коли хтось в селі помирав, то з Гощі приїжджав хоронити лише священик — дяк і хор були місцеві. Тож в такому складі і здійснювали похоронний обряд.

Господарчі споруди села

Між Чудницею та Іванівкою був ставок, біля нього гребля та млин. Ставок і млин належали громаді села. Орендував млин Артем Климець. Під час ремонту дороги, що пролягала поряд, постало питання спорудження шлюзу, але орендар відмовився робити шлюз. Дорожники зробили на греблі звичайний міст. І вийшло, як у байці Л.Глібова, — ставок перестав існувати і млин «замовк». Сільська громада подала в суд на орендаря, але нічого не змінилось. Млин стояв пустою аж до часу війни. А у 1944 році радянські солдати його розібрали на спорудження окопів та землянок вздовж річки Горинь.

У Іванівці також був вітряк, що стояв на місці нинішньої оселі Федора Козярчука. Поряд знаходився цегельний завод, побудований підприємцем Лейзером у 1937 році. Цеглу на ньому виготовляли вручну, глину ж місили кінями, а печі випалювались дровами. Цегла відзначалась високою якістю. Завод ліквідовано на початку 60-х років, коли вже був в селі колгосп. Вийшло так, що поки був у підприємства господар, воно працювало успішно. А перейшло з «мого» на «наше», то і перестав завод існувати.

Кілька слів хочу сказати про місцевість Гайок на околиці села. Вона простяглась від річечки в Чудниці, на якій були вищезгадані став та млин, і до асфальтованої дороги Київ-Львів. Наші діди ще пам'ятали і розповідали, що там був суцільний ліс, росли велетенські дуби. Моє покоління цього лісу вже не застало, але назва «Гайок» існує донині. По правій стороні річечки колгоспом була побудована птахоферма, а ближче до автотраси на території Гайка звели у 1985 році очисні споруди.

На території сучасного сільгосппідприємства «Мир» колись знаходився панський маєток з чудовими парком і садом. Зокрема, там росли велетенські тополі (на сьогодні їх збереглося три), а ще — берези, акації, граби, вільха, інші дерева. Всіх їх вирубали за одну зиму 1944-45 років, частину на спорудження окопів, частину — на дрова. Мимоволі думаєш: щоб виростити такий парк, потрібні десятиліття і навіть століття, а щоб знищити — кілька місяців. І стає соромно за нас: що ж залишили ми з цього нащадкам? Добре, що в 1953-му році від колгоспної садиби до Одбережків посадили фруктовий сад площею 23 гектари.

Останнім власником маєтку був пан Нейман, поляк за національністю. Він володів 90 гектарами землі, значно меншою площею, ніж, скажімо, симонівський пан Задемський чи воскодавський Русицький. В 1939-му, як прийшла радянська влада, Неймана кудись забрали, невідомо куди. Його дружина та син ще деякий час жили в Чудниці і в часи німецької окупації виїхали в Польщу.

Корчма, кузня, вітряки

Чимало селян користувались таким «закладом культури», як корчма. Її будівля знаходилась там, де живуть нині сім'ї Колядюків та Рудиків. За розповіддю мого діда, селяни часто приходили туди, а окремі з них ще до Коляди пропивали всі свої продукти. Щоб дожити до нового врожаю, вони позичали у корчмаря зерно, а восени, після жнив, віддавали позичене, але в півтора рази більше.

А ось без іншої будівлі — кузні — село просто не могло жити. Кузня стояла в центрі Чудниці між оселями Олексія Бондарця та Кірика Прищепи. Згодом її власник-коваль переніс через дорогу, на свій город, де нині живе Дмитро Січкара. Коваль відзначався великим зростом і неабиякою силою, був за національністю поляк. Його всю сім'ю знищили вороги в 1943 році.

(Далі буде).